Entrevista a Leopoldo Cabrera: no hi ha determinisme en el rendiment educatiu

written by Esther Roca | 3 d'October de 2024

Hui entrevistem a Leopoldo Cabrera, investigador i professor titular del departament de sociologia i antropologia de la Universidad de La Laguna (ULL).

A grans trets, què diuen les dades sobre com es transmet la desigualtat social a través de l'escola a Espanya? Podria explicar quins efectes està tenint la desigualtat social en l'escolarització de l'alumnat de primària en el seu rendiment educatiu?

Les bases de dades nacionals i internacionals mostren que l'alumnat de llars més afavorides socioeconòmicament (dos progenitors amb estudis universitaris, ISCED5-8, actius i amb ocupacions de professionals i tècnics i gerents i adminitradors d'empreses, ocupacions ISCO08 1 i 2) tenen rendiments educatius significativament millors que les llars més desfavorides (són llars amb un sol progenitor, la mare quasi sempre, que compta amb estudis obligaoris i que quan treballa ho fa en ocupacions elementals ISCO08=9). Estes condicions són externes a l'escola i l'escola no pot canviar-les, però sí que pot millorar els resultats

educatius en l'ensenyament primari de qualsevol alumne o alumna, independentment del seu origen socioeconòmic. Per exemple, amb una política educativa que afavorisca la lectura i impulse l'hàbit lector en l'alumnat es milloren significativament els seus resultats, tant en l'alumnat que prové de llars desfavorides com el de llars més afavorides socioeconòmicament.

Això significa que l'escola pot (i ha de) fer el que li correspon: formar a l'alumnat i donar-li la millor educació possible i no excusar-se en la procedència social per a minorar el seu compromís social.

Ara com ara, el que sabem de les grans bases de dades actuals de resultats educatius en primària i en secundària obligatòria és que l'origen social de l'alumnat explica al voltant d'un 30% de la variabilitat del rendiment educatiu (proves externes de llenguatge, matemàtiques i ciències) i que hi ha un 70% que no és explicable amb les variables socioeconòmiques habituals (renda i estudis de mares i pares).

Dit d'una altra manera, les escoles tenen capacitat per a millorar el rendiment de l'alumnat en l'ensenyament obligatori amb polítiques inclusives que compten amb la implicació i el suport del professorat i de les famílies, com l'hàbit lector.

La rellevància de la labor docent i de l'escola s'ha vist amb el tancament escolar, particularment en l'ensenyament obligatori, més encara en la primària, on l'alumnat de llars més desfavorides no comptava ni amb mitjans ni amb suport familiar per a seguir ensenyament en línia, perdent capacitat d'aprenentatge tot l'alumnat independentment de la seua situació socioeconòmica.

Hi ha escoles que compten amb projectes educatius centrats

en la millora de l'ensenyament i en la satisfacció del seu alumnat. Això en si és bo per a l'aprenentatge i bo personalment per a l'alumnat, família i professorat.

Quines garanties tenim que els centres puguen canviar els resultats acadèmics, independentment de l'origen socioeconòmic del seu alumnat?

Hi ha múltiples investigacions que evidencien que els resultats educatius en l'ensenyament primari depenen de les escoles i que les escoles poden i deuen corresponsabilitzar-se de la seua labor i el seu deure social. No totes les escoles tenen resultats positius per l'origen social del seu alumnat, en quasi totes hi ha la possibilitat de millorar els resultats i de millorar la convivència i la satisfacció escolar. Quant menor siga la desafecció escolar de l'alumnat major serà la seua integració escolar i el seu rendiment.

Els centres poden tindre projectes educatius avaluables que revisen els assoliments educatius aconseguits. És més fàcil quan el professorat es trobe satisfet i integrat en el projecte escolar del centre i compromés amb les famílies.

Ha de quedar clar que tots els centres de primària no són iguals i que no hi ha determinisme en el rendiment educatiu de l'alumnat en primària.

Li donaria alguna recomanació al professorat perquè la seua labor professional tinga el major impacte possible per a frenar la transmissió de la desigualtat social a través de l'escola?

Que s'integrara amb els seus col·legues en el projecte del centre i s'involucrara en la seua labor docent i educativa en contacte directe amb les famílies, és essencial en primària. Entenc que així no sols se sentirà millor en el

seu treball sinó que contribuirà a un clima escolar més satisfactori per a tota la comunitat escolar del centre, a sentir-se feliç amb el seu treball i el seu quefer.

Alguna recomanació per a entitats socials, ciutadania i famílies que desitgem la millor educació possible per a tots els xiquets i xiquetes sense distinció?

Suport formatiu als progenitors de les llars més desfavorides i a quants sol·liciten aprenentatge en línia de contacte amb els centres de primària. També suport extraescolar per a l'alumnat. El propi centre escolar podria servir amb les seues instal·lacions.

Seria desitjable que una biblioteca o centre de l'ajuntament (o districte), i pavelló esportiu, fora pròxim a l'alumnat i a les seues famílies. El propi centre escolar podria estar obert més temps i en els períodes vacacionals.

Els consells escolars dels centres han de ser més actius, participatius i integradors.